

וראייה נכונה²⁴ אשר אין לפקפק בה, דאמרינן פרק השואל²⁵, לא צריכה דאגרא איהי פרה מעלמא והדר נסבה ואליבא דרבנן כו', מאחר שתשלומין (שלו) [שלה]²⁶ ולא לבעלה²⁷, שהשכירות לה, איהי הויא בעלים, ומאחר שהיא נשאלת לו [פשיטא]²⁸ דיפטורל בעל דין מדין שאלה בבעלים, ואפי' [אין]²⁹ לא בעל הוי שואל בנכסי אשתו. כי תיבעי לך אליבא דר' יוסי דאמר, תחזיר לך פרה לבעלים הראשונים, דכיון דאין תשלומין שלה, לא הויא [*היא] בעלים לפטור בעל (השאלה) [בשאלה]³⁰ ידידה, מדין שאלה בבעלים. שמעינן שאין נקראין בעלים, אלא מי' שהתשלומין [מן] לי המחוייב, היה שלו³¹.

יען ירוין קורא בו אכתוב לשון רש"י³² שהוא כדבריי וזה לשונו, ואליבא דרבנן דאמרי דינא דשואל בהדי משאיל הלז, ולא אצל בעלים הראשונים, לא תיבעי לך, דאפילו הוא שואל כיון דלדידיה בעי לשלומי פטור, דשאלה בבעלים היא, כי תיבעי לך אליבא דר' יוסי דאמר תשלומים לבעלים הוא, והשתא לאו שאלה בבעלים. עכ"ל הגאון³³.

קמד ד [קיא. ב] רב חסדא מוקי לה בלאחר ייאוש. והשתא דמטלטלי משתעבדי לבעל חוב, חייבין לשלם [*ממטלטלי דשביק אבוהון, בין אם נתיאשו הבעלים בין אם לא וכו']³⁴. בא"פ³⁵.

שינויי נוסחאות

כו. שלה. ככ"י דידן נו' מעל אות ו' שצמיצת שלו, האות "ה". וכ"ה גם צכ"י ז' י' דפו' אמ"ד ודפו"ו. כח. לבעלה. יתר כה"י, לנעלים. וכ"ה צד"ק, לנעלי. ונדפו"ו השלימו, לנעליה. כט. פשיטא. ע"פ המוסגר צדפו' קרקא, וכ"נ צדפו"ו. ל. דיפטור. צדפו"ו הגרמ"א הסגיר למינת, דיפטור. ונו' צמוסגר, יפטר. אך לפי תיקון, "פשיטא", אי"נ. לא. אי. ע"פ המוסגר צדפו"ו. לב. תחזיר. צכל כה"י, תחזור. לג. בשאלה. כ"ה צכל כה"י. וצדיקן תיקן ציה"ש. לד. מי. מש"ר ודפו', למי. וצהגרמ"א הוסגר ונו', מי. ר' אות כ"ו. לה. המחוייב היה שלו. מש"ר, שלו היה (היו) המחוייב ד"ק, שלו הוא המחוייב. לו. מן. נו' ע"פ מוסגר צדפו' קרקא וכ"ה צדפו"ו. לז. הגאון. מש"ר ודפו' ליט'. לח. ממטלטלי... וכו'. ע"פ הגרמ"א צדפו"ו. צמס"ר נו' רק: אם לא נתיאשו הנעלים. וכ"ה צד"ק, וונליה, סציוניטה וריווא. אך צדפו' קרקא הגיהו מיצת אם ונו', אפי'. והוצא צמוסגר צדפו"ו. ראה הערה 27.

דברי הרמ"א והמרדכי בזה. 24. בהגהות הב"ח אות ד' הוסיף כאן חיבות: על זה. 25. ב"מ צ"ו ע"ב. ובמאירי שם כתב כע"ז. והיש"ש בפירקין סי' א' הביא דברי רא"מ אלו, והוכיח כן מתשובת רש"י, והוסיף היש"ש: ואל תזוז מדברי הגאונים. והובא בש"ך חר"מ רצ"א ס"ק מ"א. וראה הערה 22. 26. שם ד"ה ואליבא. ונראה דהכל מדברי ספר החכמה, והוא המכנהו "עכ"ל הגאון". 27. רי"ף בפירקין דברי הרמ"א והמרדכי בזה. 24. בהגהות הב"ח אות ד' הוסיף כאן חיבות: על זה. 25. ב"מ צ"ו ע"ב. ובמאירי שם כתב כע"ז. והיש"ש בפירקין סי' א' הביא דברי רא"מ אלו, והוכיח כן מתשובת רש"י, והוסיף היש"ש: ואל תזוז מדברי הגאונים. והובא בש"ך חר"מ רצ"א ס"ק מ"א. וראה הערה 22. 26. שם ד"ה ואליבא. ונראה דהכל מדברי ספר החכמה, והוא המכנהו "עכ"ל הגאון". 27. רי"ף בפירקין

וה"נ משמע מפרק השולח²⁸, ומייתנין לעיל פרק קמא²⁹ נקיטנין²⁸ מימא טהרותיו של חברו לא קנסו רבנן בנו, אחריו³⁰ [משמע] הא בממונו קנסו. עיין פרק גט פשוט³⁰.

קמה ובתשובת רבינו גרשם מ"ה³¹ נמצא, דמי שנתחייב ממון עבור מלשינות ומת, אפילו למ"ד מלוה על פה אינו גובה³² מן היורשין³², הכא גובה³² מן [היורשין]³² כשעמד בדין³³, דקלא אית ליה. [*והוה ליה כמלוה בשטר]. אבל חייבוהו ב"ד קנס, לא קנסו בנו אחריו³⁴.

ה [ק"ב, א] הניח להם אביהם פרה שאולה, משתמשים בה כל ימי שאילתה, מתה אין חייבין באונסיה. נראה לר"י³⁵, אבל בגניבה ואבדה חייבין, הואיל ונהנה מהנה³⁶. והכי אמרינן בהשוכר את האומנין³⁶ גבי, וכולן שאמרו טול את שלך והביא מעות כו'.

ו [ק"ב, א] מאן דמתני אסיפא³⁷, אבל ארישא לא. והיינו דרב פפא³⁷ דלא אמרינן

שינויי נוסחאות

לט. אחריו. ע"פ י' ודפו'. מ. משמע. ע"פ מוסגר דפו' קרקא וכ"ה דפו'ו. מא. אינו גובה. מש"ר (פרט ל' ח' ודפו', אינה נגזית. מב. מן... בדין. ד"ק לימא. מג. היורשין. נכ"י דידן נו' ציהט"ו. צשאר כה"י לימא. מד. לר"י. ד"ק לר' ודפו' סציוניט' לרצי. וכ"ה דפו'ו. מה. מהנה. כ"ה צכ"י דידן ד' י'. צכ"י ח' ג' ה' ו' ח' ל' מ', ממנה. מו. בהשוכר את האומנין. מש"ר ודפו' פרק האומנין (דפו' וונ' סציוניט' ריווא קרקא, "האמר" צט"ס, והוגה שז דפו' אמ"ד). מז. מאן דמתני אסיפא. מש"ר ודפו' לימא. דפו' קרקא נו' צמוסגר [הניח להם אביהם אחריות נכסים חייצין לשלם. ואסיפא קאי עליה חיוצ חונס] חנל... מח. דרב פפא. דפו' נו', דאמר.

בשו"ע שפ"ח ס"ב פסק דגם בלא עמד בדין חייבים היורשים. והנה בקצה"ח סי' ק"ח ס"ק ב' כתב דאחר שעמד בדין ודאי נעשה ממון ממש, וכיאר שם תמיהת הש"ך סק"ד למה כתב המחבר דין זה, דמי שנתחייב ממון בבי"ד, רק בשם י"א. ³⁴ משמע לכאורה דלא קנסו אפילו בעמד בדין. וכ"כ הסמ"ע שפ"ה ס"ק ב' על דברי השו"ע שפ"ה ס"א, אבל הש"ך שם ס"ק ג' חלק עליו והסתייע מדברי המרדכי לעיל פרק החובל עיי"ש. ומש"כ בשו"ע חו"מ סי' ק"ח ס"ב דלא קנסו בנו אחריו בקנס, העמיד הש"ך שפ"ה ס"ק ג' דמיירי שחייבוהו בי"ד קנס יתר ממה שהזיק. ³⁵ כ"ה בכתובות ל"ד ע"ב בתוד"ה מתה, וברא"ש בפירקין סי' א', בטור וב"י סי' שמ"א ושו"ע שם ס"ג. ³⁶ ב"מ פ"א ע"א. ³⁷ כ"פ הרא"ש בפירקין סי' א', ובשו"ע שמ"א ס"ג. אבל הרמב"ם פ"א מהל' שאלה הל"ה כתב דלא שנא טבחוה או

ו, א. ובחא"ש שם אות א', וראה לעיל פ"א הע' 151. ²⁸ גיטין מ"ד ע"ב. ²⁹ לעיל ב"ק ד, ב, וברי"ף א, ע"ב. וראה לעיל בספרנו פרק קמא פיסקא ד'. ³⁰ במרדכי בבא בתרא פרק גט פשוט רמז תרנ"ד הובאה שם תשובת רבנו גרשם דלקמן, שהוא המשך פסקה זו. והוסיף שם במרדכי ובזמן הזה מלוה ע"פ גביא מן היורשין אפילו ממטלטלי. ³¹ ראה הערה קודמת. כן הובאה התשובה בהגהות מימוניות הל' חובל ומזיק פרק ח' הל' א' אות ב', וראה ברמב"ם ונו"כ שם. ובב"י חו"מ סי' ק"ח (דף כ') הביא דברי רבנו גרשם הנ"ל, וכ"פ בשו"ע ק"ח ס"ב, וראה בש"ך שם ס"ק ד' מש"כ בזה. ³² ב"ק קד, ב. ³³ ב"ק ק"ה ע"א. דין זה הובא בדרכ"מ חו"מ סי' שפ"ח ס"ק ט' ובהגה בשו"ע שם ס"ב. וראה לעיל פרק החובל רמז צ צ"א (בשם מהר"ם מרוטנבורג, ד"פ סי' תקצ"ט) ובהערה 71 77 שם. אבל המחבר